

מאור עזריאל

מאור תורתו של מורנו הרב הגאון רבי עזריאל אהרונוביץ זצ"ל

פרשת ראה • גיליון 42 • תשפ"ו

זמני השבת

גני תקוה מודיעין עילית	
הד"ר	
19:02	19:13
מוצ"ש	
20:10	20:11
מוצ"ש לר"ת	
20:46	20:46

מאור פרשת השבוע

לראות את העתיד ולא רק את ההווה

ראה אנכי נתן לפניכם היום בְּרָכָה וּקְלָלָה. (דברים יא, כו)

וסופו מישור. היה אותו אדם מזהיר את העוברים והשבים ואומר להם: ראו את השביל שתחילתו מישור - בשתיים או שלוש פסיעות בלבד תלכו בנוחות, אך סופו להוביל אל הקוצים. ולעומתו, השביל שתחילתו קוצים - בשתיים או שלוש פסיעות תיאלצו ללכת בקושי, אולם סופו להוביל אל המישור.

בכך מבאר המדרש את דברי משה רבנו בראשית דרכם של בני ישראל: "ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה". משה רבנו מלמד את ישראל שלא לבחור בדרך על פי הרושם הראשוני בלבד. טבעו של האדם, שאינו רואה את ההמשך, לבחור במה שנראה נוח, קל ומהנה

המביט מראש אל סוף הדרך וצופה את אשר עתיד להיות.

הכסיל דומה לאדם ההולך בחושך. הוא כמגשש באפילה, חש רק את מה שהוא ממשש, ואולי מצליח להבחין במעט במה שנמצא ממש לפניו, אך למרחוק אין הוא רואה. כך גם הכסיל - מבטו מוגבל לרגע הנוכחי בלבד, ואינו מבחין בהמשך הדרך.

לדוגמה, שאלתי אדם אחד: מדוע אתה שולח את בנך לגן החילוני? והוא השיב: "הגן קרוב יותר לבית. אין לי כוח להיטלטל ולשלוח אותו לגן הדתי המרוחק יותר". זוהי הסתכלות של הכסיל. הוא רואה רק את הנוחות העכשווית, ואינו מתבונן בהשלכות העתידיות: כיצד יגדל הילד, כיצד תתעצב דרכו, והאם, חלילה, יתרחק מקיום תורה ומצוות.

לעומת זאת, החכם צופה אל פני העתיד. אין הוא מתבונן רק בכאן ובעכשיו, אלא מבטו גם אל העתיד, על השלכות מעשיו ועל עתידם של צאצאיו.

מחר לקבל שכר

מעלת היכולת לראות את הנולד נבחרה על ידי רבי שמעון בן תנאי, כמענה לשאלתו של רבן יוחנן בן זכאי, שביקש מתלמידיו: "צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם" (אבות פ"ב מ"ט).

ומפרש שם רבנו עובדיה מברסנווא: "הרואה את הנולד - צופה ומביט במה שעתיד להיות, ומתוך כך נמצא מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה, ושכר עבירה כנגד הפסדה".

זהו בדיוק מאבקו של האדם עם יצרו. היצר הרע מעמיד לנגד עיניו את העולם הזה ואת הנאותיו המיידיות. כביכול, היצר "משלם במזומן", ואילו שכרו של הקב"ה ניתן לעתיד לבוא, כפי שאמרו חז"ל: "היום לעשותם; למחר לקבל שכרם" (עירובין כב ע"א).

האדם חש וממשש את המציאות שלפניו. העולם הזה נראה בעיניו מוחשי, נעים ומפתה, ולעיתים קשה לו להבין מדוע עליו לוותר על הנאה עכשווית למען שכר שיזכה לו רק לאחר מאה ועשרים שנה. טבעו של האדם להרגיש את ההווה יותר מאשר את העתיד.

אולם לכך נדרש האדם להיות בבחינת חכם - לראות את הנולד, להבין את משמעות מעשיו, ולחשב תמיד "הפסד מצוה כנגד שכרה, ושכר עבירה כנגד הפסדה".

הדרך המומלצת

רעיון זה ממוחש המדרש (ספרי) במשל על אדם שישב בפרשת דרכים, ולפניו שני שבילים: האחד - תחילתו מישור וסופו קוצים; והשני - תחילתו קוצים

משה רבנו פותח את הפרשה ב"ראה".

המפרשים מדייקים מדוע לא אמר 'שמע', או לשון אחר. "צריך לדעת למה אמר לשון ראה", שואל **האור החיים הקדוש** ז"ע.

מלבד משמעותה הפשוטה של הראייה - חוש הקולט מראה - יש למילה "ראה" משמעות עמוקה יותר: התבוננות המביאה להבנת ההמשך, היכולת להביט למרחוק ולחזות את העתיד. וכך מפורש בדברי רש"י בפרשת וירא על הפסוק: "וַיֵּשָׂא עֵינָיו וַיֵּרָא... וַיֵּרָא וַיִּרָץ". שואל רש"י: "מהו 'וירא' ו'ירא' שתי פעמים? - הראשון כמשמעו, והשני לשון הבנה".

הוא אשר דיבר משה רבנו ואומר לכל אחד ואחד מישראל: "ראה" - התבונן היטב והבן כי לפניך עומדות שתי דרכים לבחירה: דרך הברכה ודרך הקללה. כאשר תראה את העתיד ותשקול את תוצאות מעשיך, תבין כי קיום מצוות ה' הוא דרך הברכה; וחלילה אי השמיעה בקול ה' היא דרך הקללה.

רואה את הנולד

היכולת לראות את פני העתיד היא מתכונתו של החכם. כך השיבו חכמנו 'וקני הנגב' לאלכסנדר מוקדון, כאשר שאל אותם: איזה אדם ראוי להיקרא חכם? תשובתם הייתה: "איזהו חכם? - הרואה את הנולד" (תמיד לב ע"א).

רעיון זה נרמז אף בתיבת "ראה", שהיא ראשי תיבות: **ר' רואה א'ת ה'נולד**. משום כך נקט משה רבנו לשון ראייה ולא לשון שמיעה, שכן "לא דומה שומע לרואה" (מכילתא, שמות יט, טו). הראייה היא מדרגה גבוהה יותר מן השמיעה, שכן היא צופה את העתיד.

החכם הוא זה הצופה את פני העתיד ורואה את הנולד, בשונה מן הכסיל, שהוא קצר ראייה ואינו מבחין בהמשך הדרך. כך אומר שלמה המלך, החכם מכל האדם: **"הַחֵכֶם - עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ, וְהַכְּסִיל - בְּחֶשֶׁן הוֹלָךְ"** (קהלת ב, יד).

ויש להבין: מהי משמעות דברי הכתוב "החכם עיניו בראשו"? וכי יש אדם שענינו אינן בראשו אלא ברגליו?! הרי גם השוטה עיניו בראשו, כפי ששואל רבי מאיר (ירושלמי סוטה פ"ח ה"ה).

אלא, מסביר רבי אבא מרי (בירושלמי שם), שכוונת הכתוב היא שהחכם, כבר בראשיתו של דבר, רואה מה יהיה בסופו. לחכם עיניים הצופות למרחוק ומבחינות בתוצאות העתידיות.

והכסיל בחושך הולך

בכך מחדד שלמה המלך את ההבדל היסודי שבין החכם לכסיל. על הכסיל נאמר: "והכסיל בחושך הולך" - הוא אינו רואה את ההמשך ואינו מבחין לאן דרכו מובילה. לעומתו, החכם הוא בעל "עיניים בראשו",

מאורחותיו

• הליכות והנהגות מהרב זצ"ל •

הוצאת בניו לתלמוד תורה

ראה במאמר המרכזי את הדוגמה שהביא הרב זצ"ל בעניין שליחת הבנים למוסד תורני. אף שהדבר כרוך לעיתים במרחק ובמאמץ, זוהי המחשה לראיית הנולד - התבוננות בעתידם הרוחני של הצאצאים.

לאור זאת, מתבלטת מאלה מסירותו הגדולה של הרב זצ"ל בשליחת בניו ובנותיו למוסדות התורניים בבני ברק. למרות הטרחה והמאמץ שהיו כרוכים בכך, השקיע בכך און והון, יום אחר יום, מתוך ראיית הנולד ודאגה לעתידם הרוחני.

*

בכל בוקר היה הרב זצ"ל יוצא מביתו ברכב בסביבות השעה שבע ורבע, כדי להספיק להביא את הילדים לתלמוד התורה ולבית הספר של הבנות עד השעה שמונה.

הקושי של הילדים היה דווקא בשעות החזרה מן הלימודים. כל ילד סייע את לימודיו בשעה אחרת, וגם הבנות סייעו כל אחת בשעה שונה. מאחר שהיו לו ילדים מכל הגילאים, וחלקם עדיין נזקקו לליווי של אח או אחות גדולים, היה צורך לתכנן מדי יום מחדש את סדר החזרה: מי יאסוף את מי, מי ילווה את האח או האחות הקטנים, מי ימתין למי, וכיצד יגיעו כולם לביתם בשלום.

לאחר מכן היו ממתניים לאוטובוס - קו 69, שנסע באותן שנים אחת לשעה - ונוסעים בדרך הארוכה מבני ברק לגני תקווה, דרך גבעת שמואל וקריית אונו.

המשך בעמוד הבא ←

לע"נ מורנו הרב הגאון ר' עזריאל בהרה"ח ר' אהרן צבי אהרונוביץ זצ"ל נלב"ע ה' תשרי תשפ"ו. תנצב"ה

• מאורחותיו - המשך מהעמוד הקודם •

באותן שנים עדיין לא היו טלפונים ניידים. אמצעי התקשורת היחידים היו הטלפונים הציבוריים, והבנים היו מתקשרים הביתה באמצעות שיחת גוביינא או כרטיס "טלכרט", כדי לעדכן אם האוטובוס התעכב או אם אירע שינוי כלשהו.

גם ארוחת הצהריים השתנתה בהתאם לתקופות. היו שנים שבהן אכלו הילדים אצל הסבא והסבתא בבני ברק; בשנים אחרות היו יוצאים מן הבית עם כריך נוסף לארוחת הצהריים; לעיתים נתן להם הרב זצ"ל כסף לרכישת מזון, ובתקופות אחרות היה הסדר עם אחת המכולות בבני ברק, שבה יכלו הילדים לרשום ולקבל לחמנייה, שוקו וכיוצא בזה לארוחת הצהריים.

מלבד המאמץ האישי של הרב זצ"ל בהסעת בניו לתלמוד התורה ובנותיו למוסדות החינוך, הייתה בכך גם הוצאה כספית ניכרת. היה צורך לרכוש כרטיסיות אוטובוס לכל בני המשפחה, וכמעט מדי יומיים או שלושה הייתה כרטיסייה מסתיימת או הולכת לאיבוד.

אולם החכם רואה את הנוגד. הרב זצ"ל לא חנן את הקושי של אותה שעה, אלא את התוצאה שתבוא בעקבותיה. ואכן, בחסדי ה', כל ילדיו גדלו לתפארת "זרע בך השם".

מוצא את הזמן ללמוד.

רבנו עובדיה מברטנורא, על המשנה באבות (פ"א מ"ד): "ואם לא עכשיו, אימתו?" כתב לפרש: "אם לא עכשיו, בימי הבחורות - אימתו? שמא בימי הזקנה לא יעלה לידי". כלומר, אל לו לאדם לדחות את עבודת ה' ואת לימוד התורה מתוך מחשבה שיעסוק בהם בעתיד, שכן אין כל ביטחון שיזכה לכך כאשר יזקין.

לעומת זאת, מי שלומד בצעירותו - תורתו מתקיימת גם בזקנותו (ראה אבות פ"ד מ"ב). ומי שקובע עיתים לתורה, זוכה שהתורה הקדושה, שעליה אמרו חז"ל "מגנא ומצלא" (פסוקה כ"א), מגינה עליו ושומרת עליו מכל צער וצוקה, גם בהגיעו לגיל מבוגר.

ראה - תתבונן ותתכונן!

זהו אפוא המסר העולה מן הפרשה: "ראה" - התבונן, היה חכם הרואה את הנוגד, ואל תבחן את הדברים רק לפי הרגע הנוכחי, אלא על פי סופם ותוצאותיהם.

ואמרו צדיקים שפרשת ראה נקראת תמיד בסמוך לחודש אלול - בשבת מברכין אלול או בשבת ראש חודש אלול. ויש בכך רמז נאה: "ראה" - ראשי תיבות: **ראש אלול היום**, ויש אומרים: **ראה אלול הולך**.

לפי זה מתבאר הפסוק: "ראה אנוכי נותן לפניכם היום" - התבונן והבן שהקב"ה, ברוב חסדיו, מעניק לנו את חודש אלול כדי להתכונן לקראת ראש השנה - "היום", וכפי שמובא בזהר הקדוש (ח"ב לב ע"ב), שתיבת ה'יום' רומזת לראש השנה.

ברכת מזל טוב

אתכבד בזאת להביע את רגשי לבבי ולשגר ברכות לרוב למר"ח הדגול והנכבד, מורה ודאין, מרביץ תורה ויראה, פה מפיק מרגליות

הגאון רבי שמעון ליפשיץ שליט"א

רב ק"ק וביהמ"ד חסי אבות, אחות ברכפלד, מודיעין עילית
לרגל השמחה במעונו - נישואי הבת שתחי'

עב"ג החתן המו"מ בתו"ש כמו **אשר אנשיל שפיצר** הי"ו
בן האי גברא רב ויקיאר, מרבני ביתר עילית

הרה"ג ר' **שלום דוב שפיצר** שליט"א

ונכד האישים הדגולים והנכבדים

הרה"ר ר' **יעקב משה שפיצר** שליט"א, מראשי קהילת צאנז בירושלים והגאון רבי **משה נחשוני** שליט"א, רב הקהילה החרדית בראשון לציון בורא עולם בקנין ישלים זה הבן לבניו עדי עד, לבית נאמן בישראל, להמשיך את שושלת המשפחה לתפארת, רוב נחת מיוצ"ח לאורך ימים ושנים טובות בברכה מרובה, **יהודה משה אהרונביץ**

לרחובות צדיים, מתוך מחשבה שכן יגיע ליעדו במהירות רבה יותר. אולם לא אחת מתברר כי דווקא בדרך שנראתה קצרה הוא מתעכב זמן רב, ונמצא שבפועל היא הארוכה יותר. אילו היה ממשיך בדרך הראשית, היה מגיע ליעדו בזמן קצר יותר. כך הוא טבעו של האדם: להתמקד במה שנראה לעיניו באותו רגע, ולבחור בדרך הנראית קצרה יותר, מבלי להביא בחשבון את המשכה ואת תוצאותיה.

זהו המסר שמלמד אותנו משה רבנו באומרו: "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה". משמעות הציווי "ראה" היא להתבונן אל ההמשך, ולא להסתפק במה שנראה לעין ברגע זה. "ראה" - מלשון ראייה למרחוק - מלמד את האדם לשקול את המשך הדרך ואת תוצאותיה, ורק לאחר מכן לבחור באיזו דרך לצעוד.

גיבור, מלך ועשיר

כעת נפנה לדברי האור החיים' הקדוש, המבאר את הפסוק: "ראה אנוכי נותן לפניכם היום". בתחילת דבריו הוא מקדים שלושה דיוקים: (א) מדוע נקט הכתוב לשון ראייה ולא לשון שמיעה; (ב) מדוע נאמר 'אנוכי', ולא 'אנחנו' היה ראוי לומר: "ראה, ה' נותן לפניכם"; וכן; (ג) מדוע פתח משה בלשון יחיד - 'ראה', ולא 'ראו', בעוד שבהמשך הפרשה הוא פונה אל ישראל בלשון רבים: "לפניכם... תשמעו" וכיוצא בזה.

ומבאר האור החיים' הקדוש, שכאשר אדם בא להמליץ לאחרים לבחור בטוב העולם הבא על פני טובת העולם הזה, עליו להיות בעל שתי ידיעות: האחת - שיכיר מקורב את הטוב הצפון בעולם הבא; והשנייה - שיכיר היטב גם את כל הטוב שבעולם הזה. בלא שתי ידיעות אלו, לא יתקבלו דבריו על לב השומעים.

למשל, אם אדם עני, חלש ושפל יאמר לאחרים שהעולם הזה הבל הבלים, לא תהיה לדבריו השפעה. השומעים יאמרו: אילו היה אדם חשוב, עשיר ובעל נכסים, לא היה מדבר כך. אין הוא מבטל את העולם הזה מתוך הכרה, אלא מפני שלא זכה ליהנות ממנו.

ואפילו אם הדובר יהיה עשיר, בעל מעמד רם וכל טוב העולם הזה בידו, עדיין יוכלו לשאול אותו: מניין לך שהעולם הבא טוב יותר? וכי היית שם, כדי להעיד על מעלתו?

על כך אומר האור החיים' הקדוש, שמשנה רבנו היה היחיד שנתקיימו בו שני התנאים: "השיג להכיר טוב עולם הזה! כי היה גדול מאוד, וגיבור ומלך ועשיר גדול (נדרים לח ע"א: שבת צב ע"א) ... גם בטוב העליון הכיר, כי עלה שמים וטעם טעם עליון".

לפיכך אומר משה רבנו לכל אחד ואחד: "ראה אנוכי" - התבונן בי. אני מכיר היטב הן את טובו של העולם הזה והן את טובו של העולם הבא, ומתוך ידיעה ברורה אני מעיד בפניכם כי דרך הברכה היא שמירת מצוות ה', ואילו דרך הקללה היא ההליכה אחרי אלוהים אחרים. משום כך נאמר הפסוק בלשון יחיד - "ראה" - שכן כל ישראל ידעו כי משה רבנו הוא היחיד שזכה להשגה שלמה בטובם של שני העולמות.

אם לא עכשיו, אימתו?

הקושי הגדול של האדם נובע מכך שהוא רואה לנגד עיניו את ההנאה המיידית שבא-קיום מצוות התורה, וחושב לעצמו: מדוע אתאמץ למען שכר עתידי? כעת טוב לי; הנח לי ליהנות מן החיים.

וכאשר מוכיחים את האדם ומעוררים אותו לשפר את מעשיו, הוא מרגיע את עצמו באומרו: כעת איהנה מן החיים, ועוד יהיה לי זמן בעתיד להתקרב אל ה'. אולם החכם יודע, והמצאות מעידה על כך, שאלו שאינם לומדים בצעירותם - בדרך כלל אינם לומדים גם בזקנותם. תמיד הם טרודים ועסוקים בענייניהם, וגם לעת זקנה אינם מוצאים את הפנאי לכך. מי שאינו קובע עיתים לתורה, מוצא את עצמו עסוק ללא הרף בענייני החיים, בענייני בריאות ובשאר טרדות, ולעולם אינו

באותו רגע. לכן מזהיר אותם משה: הדרך הנראית כעת נעימה וקלה אינה בהכרח הדרך הטובה. הברכה תהיה בחלקכם אם תבחרו בדרך "אשר תשמעו אל מצוות ה' אלוקיכם."

כלשון המדרש: "כך אמר להם משה לישראל: אתם רואים את הרשעים שהם מצליחים - בשנים ושלשה ימים הם מצליחים בעולם הזה, וסופו לדחות באחרונה ... והם רואים את הצדיקים, כשהם מצטערים בעולם הזה - בשנים ושלשה ימים מצטערים, וסופן לשמוח באחרונה".

"זו קצרה וארוכה..."

רעיון זה מתבאר גם במעשה המובא בגמרא (עירובין נ"ג ע"ב). רבי יהושע בן חנניה העיד על עצמו שלא ניצחו אדם מעולם, מלבד פעם אחת שבה ילד קטן גבר עליו בחכמתו. וכך סיפר: "פעם אחת הייתי מהלך בדרך, וראיתי תינוק יושב על פרשת דרכים, ואמרתי לו: באיזה דרך נלך לעיר? - אמר לי: זו קצרה וארוכה; וזו ארוכה וקצרה. והלכתי בקצרה וארוכה, כיון שהגעתי לעיר מצאתי שמקיפין אותה גנות ופרדסים. חזרתי לאחורי. אמרתי לו: בני, הלא אמרת לי קצרה? אמר לי: ולא אמרתי לך ארוכה!"

כלומר, רבי יהושע בן חנניה מספר שלמרות רוב חכמתו לא ירד לסוף דעתו של הילד, ולא הבין את משמעות דבריו ואת ההבדל שבין שתי הדרכים. משום כך בחר בדרך שנראתה קצרה וקרובה יותר. אולם כאשר הגיע סמוך לעיר, נתקל בגנות ופרדסים שהקיפו אותה, ולא מצא דרך לעבור דרכם ולהיכנס אל העיר.

כשחזר אל פרשת הדרכים אמר לילד: מדוע רימיתני? מדוע אמרת שזו דרך קצרה? השיב לו הילד בחכמה: וכי לא אמרתי לך ש"זו קצרה וארוכה"? אילו היית מבקש להבין את כוונתי, הייתי מסביר שדרך זו אכן קצרה עד לעיר, ובתחילתה אין ניכרת אריכותה, אולם בסופה היא מסתבכת, שכן הכניסה לעיר מחייבת מעבר בין שבילי השדות והפרדסים. לעומתה, הדרך השנייה אמנם ארוכה יותר במרחקה, אך היא הדרך הקצרה באמת, שכן היא מובילה אל היעד ללא עיכובים ומכשולים.

תופעה זו אינה מיוחדת לאותו מעשה, אלא מוכרת היטב גם במציאות ימינו. פעמים רבות אדם מבקש לקצר את דרכו ברכב, עוזב את הדרך הראשית ופונה

התנועה להקניית ערכים	בית הכנסת הגדול
מאור תקוה	אל גריבה
גני תקוה	קריית אונו

הזמנה

מתכבדים אנו להזמין את הציבור הקדוש לבוא ולהשתתף בכינוס

מעמד אזכרה

ביום כלות ה"א חודש

לפטירתו של מורנו ורבנו עטרת ראשנו

הרה"ג רבי **עזריאל אהרונביץ** זצ"ל

שיתקיים א"ה

בבית הכנסת גריבה

רח' ש' עגנון 13 קריית אונו

ביום שני ד' אלול (17 אוגוסט) בערב

בהשתתפות המוני מכריו,

תלמידיו ושומעי לקחו, צאצאיו ובני משפחתו

בראשות רבנים גדולי תורה שליט"א

יהי רצון שזכותו הגדולה של הרב זצ"ל תעמוד לכל המתכנסים, לכל תלמידיו, לכל צאצאיו ולכל בני משפחתו. שיהיה למליץ יושר בשמי מרומים להשפיע שפע ברכה והצלחה, ושיתמלא כל משאלות לבנו לטובה. בתפילה שזוכה ללכת בדרכיו הטובות, ללמוד ממעשיו, ולהמשיך את מורשתו לתפארת, מתוך סייעתא דשמיא, לאורך ימים ושנים טובות.